

ΑΠΟ ΤΟ 1967

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2008

A. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Γ. Σεφέρης στο δοκίμιο του επισημαίνει τη σημασία της παράδοσης αντικρούοντας τις απόψεις που την απαξιώνουν. Αναγνωρίζει, αρχικά, την αλληλεπίδραση των πολιτιστικών στοιχείων μεταξύ των λαών καθώς και την ανάγκη για εθνική αυτογνωσία. Επικαλούμενος προσωπικά βιώματα δηλώνει την αφοσίωση του στην πολιτιστική κληρονομιά που του προσφέρει γνώση, τον καθιστά μέλος μιας ομάδας, τον βοηθά να αντεπεξέλθει σε δυσκολίες και αποτελεί πηγή ζωής. Όλα τα παραπάνω που συνθέτουν την έννοια της παράδοσης αποτελούν τους λόγους εναντίωσής του σε κάθε άποψη που την αντιμετωπίζει ως τροχοπέδη. Κλείνοντας, υποστηρίζει ότι το φαινόμενο αλλοτρίωσης του σύγχρονου ανθρώπου ευθύνεται για τη θεώρηση της παράδοσης ως κάτι ξεπερασμένο, ατελέσφορο και μιανό διαβλέποντας τη λύση στην αξία του ανθρώπου.

B.1.

«Δεν μένω τυφλός στα ψεγάδια μας, αλλά έχω την ιδιοτροπία να πιστεύω στον εαυτό μας.»

- Δεν εθελotuφλούμε στα μειονεκτήματά μας: ατομικισμός και φιλοπρωτία, διχόνοια και φθόνος, αδιαφορία για τα κοινά και φιλαυτία.
- Δεν είμαστε ύποπτα επιεικείς με τους εαυτούς μας. Ασκούμε την αυτοκριτική μας με στόχο πρώτιστα την αυτογνωσία και έπειτα την αυτοβελτίωση.
- Και ακόμη, παρ' όλα τα αρνητικά χαρακτηριστικά της φυλής μας:

- Πιστεύουμε στις αρετές που έχουμε: δημιουργική φύση και φιλέρευνο πνεύμα, αγωνιστικό φρόνημα και δυναμισμός, συνεργατικό πνεύμα και φιλαλληλία στις δύσκολες στιγμές.
- Έχουμε πίστη στις δυνατότητές μας και διάθεση για νέες κατακτήσεις, αντλούμε δύναμη και παραδειγματιζόμαστε από το παρελθόν μας, διακατεχόμαστε από αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία.

Με την επίδειξη, λοιπόν, του αυτοκριτικού πνεύματος και τη δημιουργική αξιοποίηση των δυνατοτήτων μας διανοίγονται ευοίωνες προοπτικές για την πραγμάτωση τόσο των ατομικών όσο και των συλλογικών στόχων.

B.2.

α) Δύο παραδείγματα που καταδεικνύουν τον προσωπικό και βιωματικό χαρακτήρα του συγκεκριμένου στοχαστικού δοκιμίου είναι:

Από το πρώτο απόσπασμα του κειμένου:

«Και η προσωπική μου εμπειρία μου δείχνει ... στη δροσιά τους.».

«Κι ακόμη, μ' έκανε να νιώσω, ... ακρωτηριάσουν.».

Η από το δεύτερο απόσπασμα του κειμένου:

«Κι όλα τούτα θα μπορούσα ... υπόδικη.».

«Μου φαίνεται πως αυτές οι ροπές ... για την αξία του ανθρώπου.».

β) Τρία παραδείγματα μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας που συναντιούνται στο συγκεκριμένο στοχαστικό δοκίμιο είναι:

«μείναμε πάντα ανοιχτοί σ' όλα τα ρεύματα» (2^η σειρά 1^{ου} κειμενικού αποσπάσματος)

«σαν την καλαμιά στον κάμπο» (7^η σειρά 1^{ου} κειμενικού αποσπάσματος)

«να κατακερματίσουν την ψυχή του ανθρώπου» (προτελευταία σειρά 2^{ου} κειμενικού αποσπάσματος)

B.3.

- **εφευρέσεις:**

Κατά την περίοδο της βιομηχανικής επανάστασης πολλές ήταν οι τεχνολογικές **εφευρέσεις** που διευκόλυναν την καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

· **εμπειρία:**

Η **εμπειρία** της μεγαλύτερης ηλικιακά γενιάς και ο δυναμισμός της νεότερης αποτελούν ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη γόνιμη πολιτιστική εξέλιξη κάθε λαού.

· **αμφιταλαντεύεται:**

Ο σύγχρονος νέος συχνά **αμφιταλαντεύεται** ανάμεσα στις υποχρεώσεις του και τις επιθυμίες του.

· **τεχνοκρατικό**

Η σχολική εκπαίδευση στις μέρες μας χαρακτηρίζεται από **τεχνοκρατικό** και χρησιμοθηρικό πνεύμα.

· **πανικού**

Οι φυσικές καταστροφές προκαλούν εκδηλώσεις **πανικού** στην πλειονότητα των ανθρώπων, οι οποίες επιδεινώνουν την ήδη υπάρχουσα δυσμενή κατάσταση.

B.4.

σταυροδρόμι: δρομολόγιο [ταχυδρόμος, μονόδρομος]

αποκαλυπτικές: συγκάλυψη [επικάλυψη, ανακάλυψη]

βιολογικά: φιλόλογος [λογότυπος, λογοκρισία]

παράδοση: δοσοληψία [μετάδοση, λογοδοσία]

υπόδικη: δικηγόρος [εκδίκαση, διάδικος]

Γ. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ : Αγαπητοί Συμπολίτες / Κυρίες και Κύριοι

- Αναφορά στην αφορμή εκφώνησης της ομιλίας
- Δήλωση της ιδιότητας του ομιλητή
- Ανακοίνωση του θέματος της ομιλίας
- Διευκρίνιση του όρου “Παράδοση”
- Αναφορά (αντίθεση) στη στάση των νέων σήμερα απέναντι στην παράδοση →στάση που ερμηνεύεται απ’ την έλλειψη κατανόησης της σημασίας της.

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ ή ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ→ Η σημασία της παράδοσης:

- Συντελεί καθοριστικά στην εθνική αυτογνωσία – ταυτότητα και επαφή με τις πτυχές της ιστορίας → αναλλοίωτη ιστορική μνήμη → αισθητοποιεί την ιδιαιτερότητα ενός έθνους .
- Μεταλαμπαδεύει διαχρονικές αξίες (αλληλεγγύη, ανθρωπισμό, αλληλοσεβασμό ,συλλογικότητα κτλ) που συντελούν στον εξανθρωπισμό του σύγχρονου πολιτισμού.
- Αποτελεί την ισχυρότερη άμυνα απέναντι στον κίνδυνο της πολιτιστικής ισοπέδωσης που προκύπτει από την παγκοσμιοποίηση.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

Α΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ : Αιτίες απομάκρυνσης των νέων απ' την παράδοση

A : Δυσλειτουργία των φορέων κοινωνικοποίησης

α) Οικογένεια : Δεν γαλουχεί τους νέους με τις διαχρονικές αξίες της παράδοσης.

β)Εκπαίδευση : Ελάχιστα ευαισθητοποιεί για το περιεχόμενο της παράδοσης μέσα απ'το πλαίσιο των σπουδών , πολλές φορές οι προσπάθειες γνωστοποίησης και εμπέδωσης των αξιών της στην συνείδηση των νέων είναι άστοχες γιατί :

- ευνοούν μία τυπολατρική επαφή που αναδεικνύει τον τύπο και όχι την ουσία
- καταφεύγουν στο στείρο διδακτισμό και όχι στην επαφή τους με τις γνήσιες μορφές της παράδοσης.

B : Το χαμηλό επίπεδο παιδείας συντελεί στην όξυνση του προβλήματος

- Αμβλύνει την κριτική ικανότητα κα αποδυναμώνει τους πνευματικούς αμυντικούς μηχανισμούς του ατόμου.
- Καθίσταται , επομένως , ανεπιφύλακτα δεκτικό στα γενικά πολιτιστικά στοιχεία, αναπτύσσει ένα τυφλό μιμητισμό και την ξενομανία

Γ : Η δομή της σύγχρονης κοινωνίας

Το πνεύμα υλικού ευδαιμονισμού και η ατομιστική θεώρηση της ζωής :

- Απομακρύνουν απ'τις παραδοσιακές κοινωνικές αξίες(φιλία, συλλογικότητα,φιλοξενία κ.α)και καθιστούν τις διαπροσωπικές σχέσεις συμβατικές κα εμπορευματικές
- Ελαχιστοποιούν το ενδιαφέρον για τον πνευματικό πολιτισμό του παρελθόντος
- Δημιουργούν συνείδηση ευάλωτη στους επιφανειακούς εκμοντερνισμούς κυρίως για λόγους κοινωνικής επίδειξης και αυτοπροβολής.

Δ : Μερικές φορές η υποστήριξη της παράδοσης ταυτίζεται με την προγονοπληξία , την άκριτη , δηλαδή , προσκόλληση στο παρελθόν . Η μυωπική αυτή συνηγορία :

- Συνδέει την παράδοση με αναχρονιστικές αντιλήψεις , προλήψεις , δεισιδαιμονίες και παρωχημένα κοινωνικά στερεότυπα
- Δημιουργεί κλίμα αποστροφής και γενικότερης απόρριψης όλων των παραδοσιακών αξιών , κυρίως από την νεανική αμφισβήτηση.

Ε : Η αστικοποίηση του πληθυσμού

- Η αποπροσωποποίηση των ανθρωπίνων σχέσεων δεν ευνοεί την επικοινωνία μέσω των στοιχείων της παράδοσης (ηθών , εθίμων κτλ)που επιβιώνουν , συνήθως , σε κλειστές κοινωνίες.

ΣΤ : Ο παγκοσμιοποιημένος χαρακτήρας του σύγχρονου πολιτισμού :

- Ο οικουμενικός χαρακτήρας της επικοινωνίας (ΜΜΕ , συγκοινωνιακά μέσα , τουρισμός κ.α)
- Ο υπερτοπικός χαρακτήρας της τέχνης (κινηματογράφος, μουσική κτλ)
- Η οικονομική αλληλεξάρτηση , οι εμπορικές συναλλαγές και, συχνά ισοπεδώνουν τις τοπικές παραδόσεις, αναπτύσσουν την ξενομανία , την προοδοπληξία και συντείνουν στη δημιουργία ενός ομοιόμορφου διεθνούς πολιτισμού που αναιρεί τις ιδιαιτερότητες.
- Η μαζική παθητική ψυχαγωγία / έλεγχος της πολιτιστικής παραγωγής από τα Μ.Μ.Ε
- η κυριαρχία της μηχανής σε κάθε δημιουργική δραστηριότητα με τον αυτοματισμό και την τυποποίηση αυτή συνεπάγεται → την αλλοτρίωση και την αδιαφορία του μέσου πολίτη απέναντι σε κάθε πνευματική ενασχόληση.

Β΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ : Τρόποι επανασύνδεσης των νέων με την παράδοση

Α : Μέριμνα από την πλευρά των φορέων κοινωνικοποίησης .

- Μετατροπή της οικογένειας σε κέντρο – φορέα των παραδόσεων
- Ανθρωποκεντρική παιδεία , αντίσταση στα ξένα “κίβδηλα” πρότυπα. Καλλιέργεια κοινωνικής συνείδησης και ενίσχυση εθνικού φρονήματος και παράλληλα αποστασιοποίηση απ’ την ηθική του συμφέροντος και το στείο ατομικισμό. Εκπαίδευση που να διδάσκει και να εμπνέει . Ελεύθερος διάλογος στο μάθημα της ιστορίας . Ουσιαστική αντιμετώπιση των εθνικών εορτών και όχι τυπολατρία .

Β : Συνειδητοποίηση της ευθύνης που φέρουν τα ΜΜΕ

- Ενημερωτικές εκπομπές , προβολή της ιστορίας και της αξίας της παράδοσης.

- Εκδοτική προσπάθεια για σύγχρονα και ενδιαφέροντα βιβλία με θέμα την παράδοση.

Γ : Επισκέψεις σε μουσεία και εκθέσεις με ανάλογο θέμα(δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου).

Δ : Κινητοποίηση των διανοούμενων (διαλέξεις , επισκέψεις στα σχολεία κ.α)και προσπάθεια κατάδειξης της σημασίας της παράδοσης στο δημιουργικό τους έργο , καθώς και γνωριμίας του πολίτη – νέου μ’ αυτή.

Ε :

- Επιλογή τρόπου ζωής και αξιολόγηση των σύγχρονων ξενόφερτων – υλιστικών προτύπων.
- Αυτοκριτική , ιεράρχηση αναγκών και αξιών ζωής. Αποφυγή ασύδοτης μανίας για κέρδος και διάθεση για ευρύτερη καλλιέργεια και μόρφωση.

ΣΤ : Κινητοποίηση της πολιτείας.

- Πρωτοβουλίες για προβολή των εθνικών θησαυρών .
- Διάσωση και διαφύλαξη των στοιχείων της παράδοσης σε σύγχρονες βιβλιοθήκες , ηλεκτρονικά αρχεία , άρτια οργανωμένα μουσεία.
- Οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων που στόχο θα έχουν τη διαφύλαξη του ιστορικού – κοινωνικού – πολιτιστικού μας παρελθόντος.
- Οικονομική ενίσχυση των , ανά την επικράτεια , παραδοσιακών συλλόγων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Καταλήγοντας είναι φανερό ότι ένα τόσο σοβαρό ζήτημα , όπως αυτό της αποξένωσης των νέων από την παράδοση , δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με επιπολαιότητα και αποσπασματικά μέτρα , αφού αφορά άμεσα όχι μόνο τον εαυτό μας και τους προγόνους μας , αλλά και τους επιγόνους μας .

ΑΠΟΦΩΝΗΣΗ : Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

*Υποσημείωση :

Απαραίτητο κρίνεται , μια και πρόκειται για λόγο ,να υπάρχουν στοιχεία προφορικότητας (πχ : όπως πολύ καλά γνωρίζετε κυρίες και κύριοι..., επειδή σίγουρα συνειδητοποιείτε τη σημασία ...κλπ).

Επιμέλεια Καθηγητών Φροντιστηρίων Βακάλη